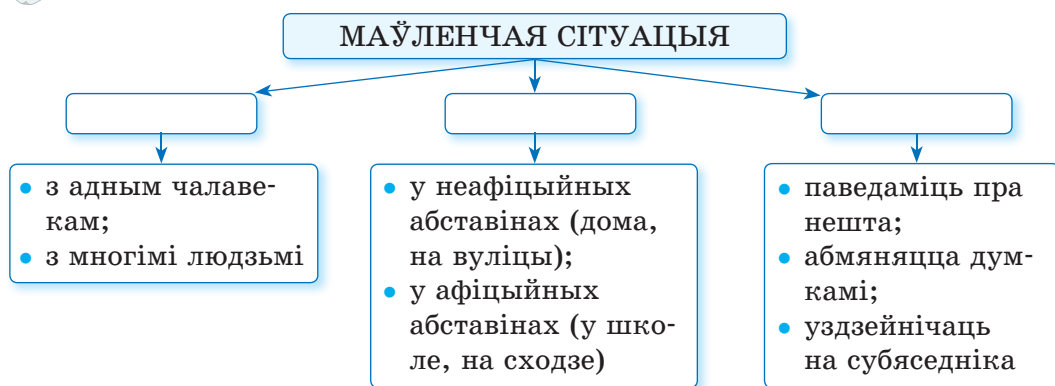

Стылі маўлення

§ 7. Маўленчая сітуацыя і яе прыметы. Стылі маўлення (паўтарэнне)

35. Дапоўніце схему. Раскажыце, ад чаго залежаць нашы выказванні.

36. Прачытайце. Ахарактарызуйце маўленчую сітуацыю (з апорай на схему).

Кася

Кажа маці Кася:

— За ўсіх я лепшая ў класе.
Мне даюцца ўсе прадметы.
Крочу я наўпрост да мэты —
Быць заўсёды першай,
Быць заўсёды лепшай.

Уздыхае маці:

— Кася,
Ты дарма не заракайся,
Самаўпэўненасць заўсёды
Чыніць людзям перашкоды.

Г. Бураўкін.

Звярніце ўвагу!

У залежнасці ад маўленчай сітуацыі (з кім гаворым, дзе і з якой мэтай) мы выкарыстоўваем розныя стылі маўлення. Кожны стыль мае свае прыметы: мэта і сфера выкарыстання, моўныя сродкі.

37. Прачытайце і вызначце, якія прыметы характарызуюць гутарковы стыль, а якія — навуковы і мастацкі.

Прыметы стылю		
з якой мэтай выкарыстоўваецца	дзе выкарыстоўваецца	моўныя сродкі
абмяняцца думкамі, выказаць пачуцці, запытацца пра нешта	падчас гутаркі ў неафіцыйных абставінах	гутарковыя словы і выразы, дыялог
вобразна апісаць пэўныя з’явы, прадметы, падзеі	у творах мастацкай літаратуры і вуснай народнай творчасці	эпітэты, параўнанні, словы з пераносным значэннем
паведаміць навуковыя звесткі, растлумачыць сутнасць якой-небудзь з’явы ці прадмета	у падручніках, слоўніках, даведніках, энцыклапедыях	тэрміны

Раскажыце, чым адрозніваюцца мастацкі і навуковы, мастацкі і гутарковы стылі.

38. Прачытайце выказванні. Выкарыстоўваючы звесткі з табліцы, абгрунтуйце прыналежнасць тэкстаў да пэўнага стылю.

I. Ажыны падобныя да малін, толькі трохкі буйнейшыя. Па колеры не чырвоныя, а чорныя, з шызым тумановым налётам амаль на кожнай ягадцы.

Прайсці праз ажынік не так проста, бо ён мае вострыя калючкі. Але ажыны вартыя таго, каб хадзіць па іх. Ажынавае варэнне вельмі духмянае і прыёмнае на смак, а свежыя ягады выдатна праганяюць смагу (*Паводле У. Ягоўдзіка*).

II. Ажыны — паўкустовая расліна з роду маліны.^{сн} Гэтак жа, як і чорныя маліны, пладаносіць на двухгадовых парастках, якія за перыяд вегетацыі дасягаюць 4—6 метраў даўжыні, утвараючы сапраўдныя зараснікі. Найбольш распаўсюджаныя гатункі ажыны — Збытная, Тэхас, Агава Чарнаплодная і інш. Памер ягад — ад сярэдніх да вельмі буйных (10—12 г) (*Электронная энцыклапедыя*).

39. Пазнайце кветкі па апісанні. Адгадайце загадкі А. Церашковай.

Узімку цыбулінка спіць-спачывае.
Прачнецца — і кветкі на волю пускае.
Хай снег^Ф, хай мароз — у вясновым падлеску
Красуюць блакітныя кветкі —

Жоўтае сонейка ў белых пялёстках —
Кожны з нас ведае кветачку простую.
П'ём^Ф з ёй гарбату (прастуда міне),
З ёю варожым (кахае ці не).
Дык пра якія тут кветкі гамонка?
Ты здагадаўся? Вядома ж, ... !

Як аўтар апісвае кветкі? Сродкі якога стылю (навуковага ці мастацкага) выкарыстаны з гэтай мэтай? Прывядзіце прыклады моўных сродкаў, характэрных для гэтага стылю.

Якія звесткі з загадак можна выкарыстаць для навуковага апісання кветак? Выберыце гэту інфармацыю і апішыце любую кветку ў навуковым стылі. Раскажыце, які выгляд мае гэта расліна, дзе і як выкарыстоўваецца чалавекам.

Паспрабуйце самі скласці загадку пра кветку (расліну, жывёлу ці гародніну), апісаўшы яе характэрныя асаблівасці.

40. Выпішыце з любога падручніка (вучэбнага дапаможніка) для 6-га класа прыклад выказвання навуковага стылю.

§ 8. Афіцыйны стыль маўлення, яго жанры, сфера выкарыстання

41. Прачытайце тэкст. Для каго і з якой мэтай ён напісаны?

Артыкул 2. Дзяржаўныя мовы, іншыя мовы ў Рэспубліцы Беларусь

У адпаведнасці з Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь дзяржаўнымі мовамі Рэспублікі Беларусь з'яўляюцца беларуская